

[Lars M. Olsen.]

ligger Danmark overmåde smukt, men nu synes det, som om Sverige vil overgå os. Der er netop for kort tid siden i Sverige udsendt en betænkning om folke- og skolebiblioteker i Sverige. Følger lovgivningsmagten derovre den indstilling, som ligger til grund for de foreslåede ændringer, vil den svenske stats udgifter til biblioteksvæsenet stige fra ca. $4\frac{1}{2}$ til omkring 22 mill. kr., altså en femdobling af udgifterne.

Men endnu ligger Danmark i spidsen, og nærværende forslag underbygger denne linie, selvom det ikke helt sker i den ånd og i det tempo, som vore flittige og dygtige biblioteksfolk ønsker det. For Danmark har en bibliotekarstand, der yder en stor og overmåde forbilledlig indsats. Man træffer meget ofte biblioteksfolk, der opfatter deres arbejde mere som en gerning eller en mission, mindre som et erhverv. I denne henseende følger de det eksempel, som den folkelige bibliotekssags store pionerer i gennembruddets år gav. Mænd som professor Schack Steenberg, overbibliotekar H. O. Lange og biblioteksdirektør Døssing øvede alle en gerning, der fik skelsættende betydning for det danske biblioteksvæsens udvikling til den folkeopdragende faktor, det er i dag.

Navnlig under krigen udførte vore biblioteksfolk et jættee arbejde. Medens udlånet sidste fredsår lå på godt 11 millioner bind, steg det på eet år til 15 millioner og nåede i 1942 op over 17 millioner bind, eller en stigning på ca. 50 pct. i løbet af to år. Bibliotekerne kom ud for en enorm belastning og et slid på bogbestanden, som endnu ikke er afhjulpet. Også personalet var underkastet et arbejdspress af hidtil ukendt omfang. Men det bestod prøven.

Den stærke benyttelse viste, hvilket kulturelt gode vi i de fem lange år havde i vore biblioteker. Sammen med andre demokratiske og folkeopdragende organers indsats rustede befolkningen sig til åndelig og politisk modstand. Det folkelige biblioteksvæsens betydning og styrke har aldrig været af større omfang og indflydelse end netop i disse år.

Må jeg — jeg beder formanden om tilladelse til et kort citat — gengive, hvad folkebibliotekar Preben Kirkegaard bl. a. siger i sin bog „Folkebibliotekerne i Danmark“, hvori han har et afsnit, der navnlig skildrer biblioteksforholdene under krigen. Han siger heri:

„En ganske tydelig linie førte hen til en fornyet og forøget dyrkelse af og interesse for landets historie, for samfunds-

livets grundproblemer og for hele vor nationale kultur. I denne trang til at besinde sig overfor de ændrede forhold — en trang, som greb alle samfundslag — søgte man især til litteraturen og dermed til bibliotekerne. Andre oplysningsinstitutioner som f. eks. højskolerne kunne også glæde sig over en forøget tilgang og betydning; men for folkebibliotekerne blev søgningen overvældende.“

De, der kender lidt til biblioteksforhold, ved, at der ikke ligger nogen form for overdrivelse i denne skildring. Det var nemlig intet mindre end en historisk gerning, der dengang ydedes i den åndelige og kulturelle kamp overfor de fremmede.

Nu afdøde borgmester Kaper, der under besættelsen også var borgmester for Københavns biblioteksvæsen, gav i et svar til en tysk militærperson, der overfor Kaper roste befolkningens disciplin, udtryk for det samme, når han sagde:

„Det er ikke disciplin, det er kultur.“

Offerviljen fra det offentliges side var i disse år stor. Udgifterne steg — og måtte stige — i takt med den storm, som bibliotekerne var genstand for. Behovet for læsning blev tilfredsstillet, selvom rammerne ofte var ved at sprænges.

Når danskerne hører til de mest læsende folk, har dette utvivlsomt forbindelse med de gode læsevaner, som bibliotekerne har lært befolkningen. Ingen kan i dag tænke sig at undvære det folkelige biblioteksvæsen. Den tid er også forlængst forbi, da visse forfattere, boghandlere og forlag så med mistro på bibliotekerne og følte sig truet af en salgshemmende konkurrence. Den tidligere bitre strid med forfatterne er nu erstattet med en gensidig forståelse, bl. a. i kraft af den tilskudsordning, som forfatterne fik for et par år siden.

En hvilkensomhelst bog, der udgives i dette land, det være sig et videnskabeligt værk eller en roman, kan med enkelte undtagelser uden udgift lånes på et offentligt bibliotek. Hvor låneren bor, er så temmelig underordnet. Findes bogen ikke på lånerens eget bibliotek, fremskaffes den, stadig uden ringeste udgift.

Dansk biblioteksvæsen sætter ingen bog på indeks, som tilfældet er visse andre steder; kun kræver loven og undervisningsministeriets bekendtgørelse, at bogbestanden skal være alsidigt sammensat. Hovedvægten lægges på fag- og skønlitteraturen. Indenfor skønlitteraturen skal anskaffelsen først og fremmest koncentrere sig om det bedste af den danske litteraturs frembringelser. Den lettere underholdningslitteratur